

ENSCHEDA

verleden tijd

T. Wiegman



Enschede verleden tijd

door T. Wiegman





Hoewel we bij het zien van deze foto moeilijk kunnen spreken van verleden tijd, is een beeld van de oude stadstoren met de Grote Kerk op de Markt toch zeker wel op zijn plaats. De kerk wordt in 1119 reeds vermeld in een oorkonde, waarbij bisschop Godebald de kerk van 'Aneschede' schenkt aan het kapittel van St. Pieter. Bij de brand van 1862 werd ook deze kerk verwoest, doch daarna weer opgebouwd. Tot 1929 stond een andere spits op de toren die toen vervangen werd door deze 'middeleeuwse' spits. Op de foto een gedeelte van de zuidgevel van de kerk met de zonnwijzer welke Coenraad ter Kuile in 1836 heeft aangebracht. In het pand rechts op de hoek is thans het V.V.V. kantoor gevestigd. Het marktplein heeft bij de aanleg van het stadserf een geheel ander aanzien gekregen.



Rondom de Grote Kerk op de Markt werd vroeger de dinsdagmarkt gehouden. In hoofdzaak een boerenmarkt waar vele boeren uit de hele omtrek 's morgens al vroeg met paard en volgeladen wagens hun produkten kwamen aanbieden. Aardappelen, groenten, uien, appels, eieren en ook beddestro vonden hier gretig aftrek. Het was hier dan ook altijd een gezellige drukte en een trefpunt voor de huisvrouwen die van de dinsdagmorgen een echte uitgaansmorgen maakten. Op deze foto uit 1914 kooplui met de boerenwagens vol bloemkool en enige kopers. In het midden een bascule waarop de kool werd afgewogen.



Aan de Zuiderhagen op de hoek van het oude H.J. van Heekplein heeft tot ± 1950 de 'Bewaarschool' gestaan. Deze bewaarschool werd opgericht in 1860 door de Afdeling Enschede van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen en gebouwd op de Modderbrink waar vroeger de modder uit de Stadsgracht werd gedeponereerd. De bewaarschool was een bijzondere gesubsidieerde instelling en is als zodanig in gebruik geweest tot 1 november 1927. Na de brand van 1862, waarbij dit gebouw gespaard is gebleven, heeft het ook nog tijdelijk dienst gedaan als raadhuis en Franse School. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was het Distributiekantoor hierin gevestigd. De foto is van 1936.



Aan de Diezerstraat, welke vroeger was gelegen tegenover De Krim met de Oranjestraat, Mauritsstraat en Frederik Hendrikstraat, was vroeger het Volkskoffiehuys van 'Koffiegraads', zoals de beheerder genoemd werd, gevestigd. Dit logement 'De Volksvriend' werd op 7 januari 1895 geopend. Bij de aanleg van de Boulevard 1945 viel ook dit gebouw onder de slopershamer. Het koffiehuis werd overgebracht naar de Molenstraat. Op de achtergrond, rechts op de foto, het kruispunt met de Schoolstraat en de Willemstraat.



De Langestraat gezien in zuidelijke richting met rechts de Grote Sociëteit en links de percelen tussen de Hofstraat en het oude stadhuis. Vroeger waren hier onder andere gevestigd de Oudheidkamer, het postkantoor van J. Warnaars en het Politiebureau. Op de achtergrond de Knijphoeksteeg. Thans begint daar de Raadhuisstraat. De foto is gemaakt in 1930 vlak voor de afbraak van de panden links in verband met de bouw van het nieuwe stadhuis.



Op de historische plaats van het in 1862 verwoeste raadhuis aan de Langestraat werd in 1863 een nieuw stadhuis gebouwd. De aanbesteding voor de bouw werd gehouden in de nood Sociëteit-tent op 26 februari 1863. Na de brand werden vele noodgebouwtjes en tenten geplaatst om de eerste nood te lenigen. Het werk werd gegund aan Hartgerink voor f 31.695,00. In de voorgevel boven de ramen van de eerste verdieping werd het opschrift 'Legibus Justitiaeque' (Aan de wetten en het recht) aangebracht. Op de topgevel stonden drie leeuwen met het wapenschild van de gemeente Enschede. Enkele lokalen werden ingericht ten behoeve van het Kantongerecht. Hiervoor verleende het rijk een subsidie van f 10.000,00. In 1884 werd tevens het centraal kantoor van de Enschedese Telefoonmaatschappij in het stadhuis ondergebracht. Reeds in 1908 werd het raadhuis te klein en werden plannen gemaakt voor de bouw van een nieuw stadhuis. Het heeft echter tot 1930 geduurd voordat begonnen werd aan de bouw van het huidige stadhuis. Dit prachtige gebouw van de architect Ir. G. Friedhoff werd rondom het oude stadhuis gebouwd. Na ingebruikneming van het nieuwe stadhuis in 1933 werd het oude raadhuis uit 1863 afgebroken waardoor het pleintje voor het stadhuis is ontstaan.

Een kijkje in de Beltstraat tussen het H.J. van Heekplein en de Haaksbergerstraat. Ook hier is de situatie geheel veranderd. In het grote gebouw links op de hoek was het Gemeentelijk Lyceum gevestigd. Rechts de voormalige fabrieken van de firma Gerh. Jannink & Zn. Achteraan rechts het nog bestaande 'Belthoes'. Waar in 1940 nog rustig gefietst kon worden, is het nu uitkijken op de drukke Boulevard welke later over dit wegdek is aangelegd.





De Twentsche Industrie- en Handelsschool aan de Haaksbergerstraat werd op 4 januari 1864 geopend. De school had tot doel een 'speciale opleiding te geven aan jongelieden, die zich later aan de industrie en handel wilden wijden'. De school was aanvankelijk een particuliere instelling, doch werd in 1886 door de gemeente Enschede overgenomen. De naam werd gewijzigd in Nederlandsche School voor Nijverheid en Handel. Uit deze school, de eerste middelbare school te Enschede, is later de gemeentelijke H.B.S., het Enschede's Lyceum, de Hogere Handelsschool en de Hogere Textielschool ontstaan. De foto uit 1936 toont de school gezien vanaf de Zuidmolen. In 1959 werd de, uit 1864 daterende, school afgebroken.



Dr. A. Benthem Gzn. kwam in 1872 naar Enschede en werd leraar in de wis- en natuurkunde aan de Twentsche Industrie- en Handelsschool, later de Nederlandse School voor Nijverheid en Handel. In 1894 werd hij waarnemend directeur van deze school en in 1909 waarnemend directeur van de gemeentelijke H.B.S. Dr. Arent Benthem Gzn., geboren te Markelo op 12 mei 1844, kreeg grote bekendheid in Enschede door het vastleggen van de geschiedenis van de stad. In 1895 publiceerde hij zijn boek: 'De Geschiedenis van Enschede en zijne naaste omgeving'. Van dit boek werd in 1920 een geheel herziene druk met een beperkte oplage uitgegeven. Op 1 september 1913 vertrok hij naar Nijmegen. Op de foto Dr. A. Benthem Gzn. met zijn vrouw Gertje Gatsonides in de tuin van hun woning.



Onder grote belangstelling vond op 7 mei 1912 de onthulling plaats van het monument op de Markt ter herinnering aan de grote stadsbrand op 7 mei 1862 waarbij de gehele stad in vlammen opging. Het monument werd onthuld door vier jonge meisjes tijdens het zingen van een mannenkoor met koperbegeleiding, nadat de voorzitter van de herdenkingscommissie de heer J.J. van Deirse het monument namens de ingezetenen en belangstellenden aan de gemeente Enschede had aangeboden.



De Parkweg rond 1910. Eén van de eerste stoomfietsen gaat knetterend voorbij, gadeslagen door belangstellende, of misschien wel hoofdschuddende medeweggebruikers. Rechts op de achtergrond tussen de bomen het voormalige N.S. - Station. Van de prachtige bomenlaan is niets meer overgebleven.